

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Вінницький національний технічний університет

Ю. Ю. Буренніков, Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ В ПРОМИСЛОВОСТІ:
СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ,
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЮВАННЯ**

Монографія

Вінниця
ВНТУ
2011

УДК 658.589
ББК 30.606
Б91

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 6 від 27.01.2011 р.)

Рецензенти:

С. В. Коляденко, доктор економічних наук, професор

А. В. Скрипник, доктор економічних наук, професор

Буренніков, Ю. Ю.

Б91 Управління інноваційною діяльністю в промисловості: сутність, особливості розвитку, шляхи удосконалювання: монографія / Ю. Ю. Буренніков, Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко. — Вінниця : ВНТУ, 2011. — 184 с.

ISBN 978-966-641-415-4

У монографії здійснено системне теоретико-методологічне та прикладне дослідження особливостей розвитку та шляхів удосконалювання управління інноваційною діяльністю в промисловості. Розглянуто систему показників оцінювання інноваційної діяльності за кінцевими результатами з метою управління нею, а також запропоновано методику практичного застосування відповідного модельного, категорійного й аналітичного інструментарію.

Для викладачів, науковців, студентів і усіх тих, хто цікавиться проблемами управління інноваціями в промисловості та інших видах економічної діяльності.

УДК 658.589

ББК 30.606

ISBN 978-966-641-415-4

© Ю. Буренніков, Н. Поліщук, В. Ярмоленко, 2011

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ПРОМИСЛОВОСТІ ...	8
1.1. Сутність управління інноваційною діяльністю.....	8
1.2. Управління інноваційною діяльністю в системі функціонування промислових підприємств.....	30
1.3. Системні властивості управління інноваційною діяльністю промислових підприємств.....	51
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	66
2.1. Особливості розвитку та дослідження стану інноваційної діяльності в промисловості у сучасних умовах.....	66
2.2. Дослідження проблем та перспектив управління інноваційною діяльністю промислових підприємств Вінниччини.....	79
2.3. Система показників оцінки стану інноваційної діяльності з метою управління нею.....	95
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	119
3.1. Логістичне забезпечення ефективного управління інноваційною діяльністю на підприємствах промисловості.....	119

3.2. Складові елементи та побудова системи ефективного управління інноваційною діяльністю промислового підприємства.....	128
3.3. Застосування показників оцінки інноваційної діяльності промислових підприємств за кінцевими результатами з метою її регулювання.....	142
ВИСНОВКИ.....	151
ЛІТЕРАТУРА.....	154
ДОДАТОК А.....	174
ДОДАТОК Б.....	176
ДОДАТОК В.....	177
ДОДАТОК Г.....	183

ВСТУП

Сучасний етап економічних перетворень в Україні ставить на порядок денний формування системи ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств як одне з головних завдань в області конкурентного розвитку, оскільки без запровадження інновацій в промислове виробництво не можливо досягти таких результатів, котрі здатні конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках. У цьому аспекті розробка сучасної концепції управління інноваційною діяльністю може стати відповідною базою для кількісного обґрунтування її параметрів та оцінки впливу цієї діяльності на динаміку розвитку підприємства.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів управління інноваційною діяльністю отримали значного розвитку завдяки науковим доробкам зарубіжних та вітчизняних вчених. Так, вагомий внесок у розвиток цього напрямку зробили такі видатні науковці, як Ансофф І., Друкер П., Кондратьєв М., Менш Г., Портер М., Санто Б., Твісс Б., Туган-Барановський М., Фримен К., Хучек М., Шумпетер Й. та інші. Серед сучасних українських та російських авторів можна виділити Бажала Ю., Бельтюкова Є., Бланка І., Валдайцева С., Василенка О., Волкова О., Войнаренка М., Геєця В., Гончарова Ю., Денисенка М., Завліна П., Ільєнкову С., Йохну М., Казанцеву А., Лапко О., Микитюка П., Морозова Ю., Нижника В., Оголеву Л., Орлова О., Покропивного С., Стадник В., Собко О., Уткіна Є., Федулову Л., Фатхутдінова Р., Швеця В., Шегду А., Яковця Ю. та інших.

Разом з тим, характер розвитку та аналіз стану інноваційної діяльності національних промислових підприємств у сучасних умовах потребують удосконалення системи управління нею. Зазначене набуває особливої актуальності за умов пошуку потенційних можливостей забезпечення інноваційного розвитку підприємств і спрямування економічного вектора до стабільного зростання.

Виникає необхідність удосконалення сучасної системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств з огляду на її практичну реалізацію в умовах трансформаційної нестабільності та використання для оцінки результатів зазначеної діяльності показників, які враховують одночасно її кількісні та якісні складові з метою управління.

У зв'язку з цим в монографії на новітній основі розглядаються теоретичні основи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств, а також методичні підходи та прикладні рекомендації

стосовно оцінки їхньої інноваційної діяльності з метою регулювання та сприяння інноваційному розвитку підприємств (в основу монографії покладено опубліковані авторські роботи).

При цьому були вирішені такі завдання:

здійснено аналіз існуючих теоретичних підходів щодо сутності й змісту категорії «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», класифікації інновацій та управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах;

обґрунтовано обрану систему показників оцінки інноваційної діяльності за кінцевими результатами, яка адекватна процесам інноваційного розвитку економіки, з метою управління зазначеною діяльністю промислових підприємств;

реалізовано системний та логістичний підходи до управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах;

обґрунтовано вибір моделі управлінських ситуацій щодо інноваційної діяльності за обраною системою показників оцінки за кінцевими результатами;

удосконалено підходи до системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств з виділенням структури та функцій;

наведено приклади практичного застосування в системі управління інноваційною діяльністю запропонованої оцінки за кінцевими результатами.

Основні в тій чи іншій мірі новітні положення монографії полягають у такому:

– обґрунтовано підхід щодо врахування якісних та кількісних характеристик інноваційного процесу при застосуванні системи показників його комплексної оцінки за кінцевими результатами з метою ефективного управління інноваційною діяльністю промислових підприємств;

– запропоновано модель виникнення та розвитку управлінських ситуацій інноваційної діяльності, яка, на відміну від існуючих, дає змогу здійснювати аналіз динаміки стану управління за кінцевими результатами з метою виявлення їх відхилень та виправлення на стадії регулювання;

– уточнено визначення інноваційного процесу як сукупності основного (від появи інноваційної ідеї до її практичної реалізації) і супутнього процесів (забезпечення основного процесу фінансовими, матеріальними, трудовими, інформаційними ресурсами тощо), що сприяє оцінці результатів інноваційної діяльності;

– уточнено також визначення інноваційної діяльності як такої, котра охоплює всі ті наукові, технологічні, управлінські, фінансові та

комерційні заходи, які фактично чи за задумкою приводять до отримання кінцевого результату – інноваційного продукту (інновації), метою реалізації якого є отримання синергетичного ефекту (економічного, соціального, екологічного, наукового, науково-технічного тощо) за рахунок задоволення потреб суспільства у більш динамічний, ефективний спосіб через комерційне використання і диверсифікацію нових або вдосконалених за своїми властивостями видів продукції, технологічних процесів, форм і методів організації управління та маркетингу;

– запропоновано удосконалені методичні підходи до оцінювання інноваційної діяльності на основі системи показників складових результативності, що сприяє прийняттю оптимального управлінського рішення щодо цієї діяльності за кінцевими результатами;

– подано класифікацію інновацій, яка на відміну від існуючих, базується на врахуванні властивостей окремих об'єктів інноваційної діяльності і сприяє визначенню пріоритетних напрямів розвитку промислових підприємств та ефективному управлінню ними;

– запропоновано логістичний підхід до управління інноваційною діяльністю, який ґрунтується на використанні системного підходу до вивчення економічних процесів з метою підвищення її ефективності та результативності;

– розвинуто підходи до системи управління інноваційною діяльністю з виділенням підсистеми її регулювання як процесу, спрямованого на досягнення та підтримку параметрів функціонування цієї системи в заданому діапазоні, на основі обчислених індексів складових результативності інноваційної діяльності, що дозволяє прийняти ефективне управлінське рішення в контексті поставлених завдань.

Основні положення монографії розвивають теорію, методологічні підходи та практику управління інноваційною діяльністю підприємств за умов інноваційного розвитку країни на основі оцінки цієї діяльності, зокрема за кінцевими результатами. Практичні результати дослідження можна використати для управління інноваційною діяльністю, в тому числі для аналізу, планування, прогнозування, контролю та регулювання складових її результативності на промислових підприємствах, здійснення відповідного рейтингового оцінювання за запропонованими показниками. Реалізація зазначених підходів, рекомендацій та висновків на практиці дозволяє підвищити наукову обґрунтованість управлінських рішень щодо інноваційної діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ПРОМИСЛОВОСТІ

1.1. Сутність управління інноваційною діяльністю

Розв'язання проблем економічної стабілізації та забезпечення сталого розвитку України безпосередньо пов'язано з формуванням активної інноваційної діяльності, розробкою та реалізацією інноваційних стратегій як на макроекономічному рівні, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання – підприємств.

Можливості високо конкурентного розвитку національної економіки передусім визначаються чинниками, що створюють передумови інноваційного зростання та технологічної модернізації. Зміцнення технологічної конкурентоспроможності країн пов'язано з формуванням нових механізмів інноваційного розвитку та технологічного удосконалення національної економіки, які відповідатимуть її реаліям, за одночасної адаптації цих механізмів у ринковому середовищі. Інноваційні чинники дадуть можливість закласти підвалини підвищенню у довгостроковому періоді динамічної, на противагу статичній, конкурентоспроможності економіки країни. І саме це при формуванні необхідних внутрішніх умов забезпечить «інноваційний прорив» економіки та входження до передових конкурентоспроможних економічних систем [98, с. 21].

Значення інноваційної діяльності підприємств для розвитку економіки важко переоцінити. В найближчий час і у віддаленому майбутньому наука та технологія заслуговуватимуть все більшої уваги, ніж будь-який інший елемент національної політики, або складова частина національних програм. В сучасному світі показники масштабу інноваційної діяльності все більшою мірою стають вагомими при визначенні економічного рівня держави. У відповідному аналізі виділяють, зокрема, такі показники масштабу інноваційної діяльності, як обсяги виробництва та експорту наукомісткої продукції, обсяги і джерела фінансування науково-дослідної та дослідно-конструкторської роботи (НДДКР) у країні, кількість інноваційно активних підприємств, нау-

ково-технічних працівників, питомі витрати у розрахунку на одного такого працівника тощо.

Конкуренція на міжнародному та внутрішньому ринках загострюється, що визначає необхідність підвищення уваги керівників організацій до інноваційної діяльності, оскільки тільки її результати дозволяють створити продукцію, яка б задовольняла зростаючі вимоги ринку та забезпечувала високий рівень прибутків підприємств. Необхідність підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прагнення отримувати більш високі доходи спонукає провідних виробників цілеспрямовано створювати нові потреби у покупців, а також принципово нові вироби та технології. Все це потребує прискорення інноваційних процесів, їх поєднання у багатьох випадках з виробничими процесами [161, с.27].

За сучасних умов високотехнологічної міжнародної конкуренції успіху досягають країни, які спроможні розвинути внутрішній потенціал інноваційно-технологічної модернізації економіки, що посилює її гнучкість щодо реагування на зміни умов глобальної конкуренції. Основний висновок полягає в тому, що в довгостроковому періоді для конкурентоспроможності економіки країни важливими є якісні властивості господарської діяльності окремих підприємств, можливості виконувати певні етапи науково-інноваційного циклу, а не статична галузева спеціалізація країни. Це передбачає, що країни реагують на посилення конкурентного тиску не лише міжгалузевими перетвореннями, а й здійснюють якісну модернізацію у межах галузей – спеціалізацію на більш науково- та технологічноємні сегменти виробництва.

Отже, забезпечення конкурентоспроможності економіки України через інновації має стати метою національної економічної політики. Такий розвиток економіки має базуватися на визначенні довгострокових пріоритетів, які обумовлюють орієнтацію національної економіки на визначення раціональної спеціалізації й оптимальної структури, що сприятиме досягненню найбільш можливих темпів економічного зростання та підвищенню рівня життя. У стратегічному контексті істотне підвищення конкурентоспроможності економіки України можливе лише за рахунок її інноваційної модернізації та розширення участі в

міжнародному поділі праці на основі технологічних, а не цінових конкурентних переваг.

У цьому зв'язку теоретичне дослідження категорійного апарату явищ і процесів, які є фундаментом інноваційної діяльності промислових підприємств, на основі аналізу існуючих у вітчизняній і зарубіжній літературі концепцій інноваційної діяльності є актуальним й головним завданням цього розділу монографії.

При цьому зазначимо, що однією з основних категорій, які віддзеркалюють стан інноваційної сфери діяльності будь-якого підприємства, є поняття інновації. Інновація – це винятково важлива для сьогодення економічна категорія. Інновації, інноваційну діяльність потрібно вважати основними факторами, які визначають ефективність та результативність виробничої діяльності та, у кінцевому рахунку, рівень її успіху чи невдачі у залежності від форми, напрямку ведення цієї діяльності.

Дослідження літературних джерел показало, що інновація розглядається як досить широке поняття, зміст якого суттєвою мірою залежить від місця виникнення інновацій (сектор економіки, галузі, вид економічної діяльності) та цілей, що ставляться перед інноваційною діяльністю або в процесі дослідження цього явища, тобто залежно від об'єкта і предмета дослідження.

Вперше цей термін було використано відомим австрійським економістом Й. Шумпетером [159], хоча сутність інновації як явища розглядалася ще його попередником – видатним українським науковцем М. Туган-Барановським [136] та його учнем й послідовником М. Кондратьєвим [68].

У 1911 році Й. Шумпетер у праці «Теорія економічного розвитку» запропонував концепцію інновацій, в основу якої поклав ідею про «нові комбінації», які, як на його думку, мають місце в економіці, мистецтві, науці, життєвій практиці тощо. Серед комбінацій, які в цілому формують структуру інноваційного процесу для економіки, він назвав такі [159, с. 48]:

Випуск нового продукту або ж відомого продукту нової якості.

Впровадження нового, досі невідомого в конкретній галузі методу виробництва.

Проникнення на новий ринок збуту.

Отримання нових джерел сировини чи напівфабрикатів.

Організаційна перебудова, зокрема створення монополії чи її ліквідація.

В наступних наукових працях Й. Шумпетера (зокрема у 1939 р. в роботі «Кон'юнктурні цикли») термін «нова комбінація» замінено терміном «інновація», який й став науковою категорією. Визначення і сутність поняття «інновація» перебуває у постійному розвитку та доповнюється певними аспектами, які враховують особливості і вимоги певного етапу розвитку.

Згідно з теорією Й. Шумпетера інновація супроводжується творчим руйнуванням економічної системи, зумовлюючи її перехід з одного стану в інший. Важливим положенням теорії при здійсненні нововведень є впровадження нових продуктів та нових методів виробництва. Динамічна теорія розвитку Й. Шумпетера базується на постійних коливаннях кон'юнктури, які він пов'язував зі здійсненням нових комбінацій факторів виробництва. Звідси Й. Шумпетер визначав інновацію як виробничу функцію, що вносила якісні зміни до продукту з урахуванням всієї сукупності модифікації факторів, які впливають на нього. Таким чином, Й. Шумпетер зробив спробу знайти в рамках виробничих функцій місце для інновацій. Завдяки його роботам вплив технічних новацій на виробництво здобув визнання. Сформувався й поняття того, що нова технологія несе в собі основу знань та технічного прогресу й відповідає за рівень його розвитку.

За теорією Й. Шумпетера інновація буквально означає впровадження наукового відкриття, технологічного винаходу. В широкому ж розумінні до інновацій належать процедури та засоби, за допомогою яких наукове відкриття реалізується в економічних нововведеннях. Тобто виникає необхідність у тих видах діяльності, які забезпечують впровадження ідей нововведення, а також формування системи управління цим процесом [158, с. 311].

Й. Шумпетер завершив лінію пошуків, розпочату українським вченим, першим міністром фінансів Української Народної Республіки, економістом-класиком світового рівня М. Туган-Барановським у ро-

боті «Промислові кризи у сучасній Англії, їх причини і вплив на народне життя» [136], сформулювавши цілісну інноваційну теорію.

Представник американської школи менеджменту Г. Риггс [176, с. 7] вважає, що під інновацією потрібно розуміти комерційне освоєння нової ідеї.

В. Хіппель [173, с. 19] у результаті своєї наукової діяльності визначив, що інновація – це ніщо інше, як застосування нового продукту або процесу на практиці.

Послідовник школи «Довгих хвиль економічної динаміки» К. Фримен [172, с. 38] під інновацією як явищем розуміє технічну, дизайнерську, виробничу, управлінську та комерційну діяльність із виготовлення нових (удосконалених) товарів чи перше комерційне використання нових (удосконалених) процесів або обладнання.

Угорський науковець Б. Санто [125, с. 12] вважає інновацію суспільним, технічним чи економічним процесом, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій у тому випадку, якщо інновація на ринку може принести додатковий дохід.

Б. Твісс у своїй праці «Управління науково-технічними нововведеннями» [135, с. 171] дійшов висновку, що інновація – це пропозиція на ринку чогось нового, за що споживач готовий платити, це застосування, тобто процес, у якому винахід чи ідея набувають економічного змісту.

Професор Гарвардської школи бізнесу М. Портер [108, с. 101] інновацією, в широкому значенні, визначає можливість здобути конкурентні переваги, включаючи як нові технології, так і нові методи роботи, що проявляються у новому дизайні продукту, у новому процесі виробництва, у новому підході до маркетингу чи в новій методиці підвищення кваліфікації працівників.

Прихильниками процесного підходу до визначення інновації є також Д. Тідд, Д. Бессант і К. Павітт [178, с. 38], які зійшлися на думці, що інновація – це процес перетворення можливостей у нові ідеї, які широко впроваджуються в практику.

Ф. Ніксон вважає, що в загальному інновація – це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що приводять до появи на

ринку нових та поліпшених промислових процесів і устаткування [87, с. 24].

Використовуючи методологічний підхід польського економіста М. Хучека, можна дійти висновку, що в існуючих визначеннях інновації домінує один із трьох напрямів, характерних для розкриття сутності інновації, а саме: функціональний, атрибутивний або предметний [152, с. 6].

Так, за функціональним підходом наголос робиться на тому, що інновації – це процес свідомого здійснення змін як можливість «здобути конкурентні переваги» (М. Портер), «отримати додатковий дохід» (Б. Санто).

За атрибутивним підходом інновація розглядається як реакція підприємств на потреби суспільства – «комерційне освоєння нової ідеї» (Х. Рігс), «пропозиція на ринку чогось нового, за що споживач готовий платити» (Б. Твісс), «перетворення можливостей у нові ідеї, які широко впроваджуються в практику» (Д. Тідд, Д. Бессант, К. Павітт).

Предметний підхід головним у інновації вбачає впровадження нових виробів, процедур, методів, як це, наприклад, у К. Фрімена – «діяльність з виготовлення нових (удосконалених) товарів чи перше комерційне використання нових (удосконалених) процесів або обладнання» та у Б. Санта – «створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій».

Для пізніших визначень інновації властивим є підхід, що поєднує в тій чи іншій комбінації окремі ознаки цієї категорії (функціональні, атрибутивні і предметні).

Так, науковець О. Лапко визначає інновацію як комплексний процес, який передбачає створення, розробку, доведення до комерційного використання і розповсюдження нового технічного або якогось іншого рішення (новації), що задовольняє певну потребу [78, с. 28].

Автори Д. Черваньов, Л. Нейкова трактують інновацію як процес доведення наукової ідеї чи технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни в соціальному середовищі [154, с. 34].

Ю. Яковець вважає інновацію якісними змінами у виробництві, які можуть стосуватися як техніки і технології, так і форм організації виробництва і управління [160, с. 95].

Ю. Морозов інновацією називає прибуткове використання новацій у вигляді нових технологій, видів продукції і послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного чи іншого характеру [90, с. 6].

Р. Фатхутдінов є прихильником визначення інновації як кінцевого результату впровадження новинок з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [141, с. 279].

Автори Л. Антонюк, А. Парунчик та В. Савчук також є прихильниками визначення інновацій як результату. Так, вони вважають, що інновація це – нове явище (продукт), новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках [6, с. 14].

І. Бланк інновацією називає нове досягнення в сфері технологій або управління, призначене для використання у операційній, інвестиційній або фінансовій діяльності підприємства [13, с. 12].

В. Мединський і С. Ільдеменов під інновацією мають на увазі об'єкт, впроваджений у виробництво у результаті проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття, якісно відмінний від попереднього аналога [83, с. 5].

Потрібно відзначити синтезуючі теоретичні уявлення, що сформувалися в процесі еволюції національної інноваційної теорії та знайшли втілення у Законі «Про інноваційну діяльність». За законодавством України інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [55, 110].

Перелік визначень інновації можна продовжити, але, на нашу думку, найбільш суттєва відмінність між дефініціями полягає у тому,

який підхід до окресленого поняття використовується авторами. Можна виділити два загальні підходи, коли інновація розглядається як:

- результат процесу;
- процес впровадження нововведень.

На наш погляд, особливу увагу потрібно звернути на сучасний досвід у стандартизації визначень в інноваційній сфері країн Європейського Союзу. Засновником міжнародних стандартів та рекомендацій щодо інновацій виступає Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та Євростат (Статистична організація Євросоюзу).

Методологія системного описання інновацій в умовах ринкової економіки спирається на міжнародні стандарти («Oslo Manual. Guidelines for collecting and interpreting innovation data»), які були розроблені й запропоновані ОЕСР та прийняті в 1992 році у м. Осло [123]. За цими стандартами інновація визначається як кінцевий результат творчої діяльності, який отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту чи технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг.

Перше видання міжнародних стандартів (1992 р.) втілювало рекомендації з аналізу та оцінювання тільки технологічних інновацій, які, у свою чергу, охоплюють нові продукти та процеси (кінцеві результати), а також їхні значні технологічні зміни. Останнє видання вказаних стандартів (2005 р.), крім технологічних інновацій, виокремлювало маркетингові й організаційні інновації і відповідні напрацювання щодо їх визначення, оцінки та аналізу. Зазначимо, що таке розгалуження відбулося за рахунок залучення до статистичного оцінювання підприємств невиробничої сфери.

ОЕСР постійно розширює географію своєї діяльності, встановлюючи прямі контакти з країнами, які не є членами цієї організації. Ці контакти спрямовані на сприяння економічній інтеграції шляхом надання у розпорядження цих країн досвіду, набутого в ОЕСР, а також врахування знань та точок зору цих країн на інноваційну діяльність.

Зважаючи на те, що, починаючи з 2006 року, відбулася значна активізація співробітництва між Україною та ОЕСР, а також з її окремими інституціями, зокрема у інноваційній сфері, ми вважаємо важ-

ливим врахування у нашому дослідженні визначень інновації та інноваційної діяльності, що їх пропонують міжнародні стандарти («Oslo Manual. Guidelines for collecting and interpreting innovation data»).

Синтезуючи різні варіанти тлумачення інновації, що були зроблені в той чи інший час вітчизняними та зарубіжними вченими, ми вважаємо, що сутність цієї категорії в широкому розумінні найбільш повно може бути викладена за комплексною конструкцією, яка б враховувала: мету інновації; актуальність її місії через обґрунтування потреби суспільства і спосіб або шлях реалізації поставленої мети; динаміку та результативність її здійснення.

Отже, на нашу думку, інновації – це кінцевий результат інноваційної діяльності, метою якого є отримання синергетичного ефекту (економічного, соціального, екологічного, наукового, науково-технічного тощо) за рахунок задоволення потреб суспільства у більш динамічний, ефективний спосіб через комерційне використання й диверсифікацію нових або вдосконалених за своїми властивостями видів продукції, технологічних процесів, форм і методів організації управління і маркетингу.

Відповідно до запропонованого визначення інновацій, з метою організації ефективного процесу управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах, постає питання про їх класифікацію.

Міжнародні стандарти розрізняють два види технологічних інновацій, які притаманні промисловим підприємствам: продуктові та процесові [123, с. 57].

Продуктові інновації охоплюють розробку і реалізацію нових або вдосконалених продуктів, характеристики яких були значно доповнені чи оновлені.

Процесові інновації – це інновації, котрі охоплюють розробку та освоєння нових або значно вдосконалених технологічних процесів (виробничих, управлінських тощо), які, в свою чергу, можуть впливати на випуск продуктових інновацій [59, с.116].

Також розглянемо класифікацію інновацій, яку пропонують закордонні та вітчизняні науковці.

Я. Ван-Дайн і І. Мілендорфер [183] виділили поняття «інфраструктурні інновації», що їх використовують в інфраструктурних галузях:

транспорті, зв'язку, інституційних формах поєднання науки й виробництва, освіти, соціальній політиці тощо. Суть цього виду інновації полягає в тому, що базові інновації сьогодні не можуть існувати ізольовано в окремому виробництві. Вони стають можливими тільки тоді, коли відповідних змін зазнають і супутні інфраструктурні галузі.

За рівнем радикальності й значущості в економічному розвитку країни Г. Менш [174] поділив інновації на базисні, покращувальні (раціоналізаторські) і псевдоінновації. Перші – це інновації, які забезпечують створення нових галузей промисловості, ринків збуту та сфер бізнесу, вони формують нові покоління техніки, технологій, віддзеркалюють масштаби практичного використання наукових винаходів. Другі – інновації, які виникають вслід за базовими і віддзеркалюють можливості раціоналізації інновацій в межах конкретного покоління техніки, системи машин, методів виробництва в залежності від існуючих умов експлуатації, потреб споживачів тощо. Нововведення, які принципово не змінюють техніко-економічний рівень виробництва (тобто не є ні базовими, ні поліпшувальними), названі Г. Меншем псевдоінноваціями. Такі інновації можна охарактеризувати незначними відмінностями параметрів «нових» продуктів, які виникли, як правило, під впливом моди, суспільних настроїв, а не у результаті технічного прогресу. Відповідно Г. Менш вважав, що найбільш переважними з точки зору здобуття економічного ефекту в разі комерційного успіху є базисні нововведення, основною характеристикою яких служить вищий рівень новизни.

Російський економіст Ю. Морозов крім продуктових і процесних виокремлює ще й нетехнологічні інновації, під якими розуміє зміни в організаційних формах господарської діяльності, а також у факторах соціального характеру та інших зрушеннях [90, с. 46].

С. Ільєнкова та Л. Гохберг пропонують таку класифікацію інновацій [56, с. 30]: у залежності від технологічних параметрів; за новизною, за місцем на підприємстві; за глибиною внесених змін; за сферою діяльності.

Р. Фатхутдінов [142, с. 96] вважає, що основними критеріями класифікації інновацій повинні бути: комплектність набору класифікаційних ознак, що враховуються для аналізу і кодування; можливість

кількісного (якісного) визначення критерію; наукова новизна і практична цінність пропонованої ознаки класифікації. Перераховані критерії закладені в його систему класифікації нововведень.

Запропонованою особливістю класифікації інновацій П. Завліна, А. Казанцева і Л. Мінделі є групування ознак інновації за причинами виникнення на реактивні та стратегічні [51, с. 23].

Професор П. Завлін виокремлює також сім класифікаційних ознак інновацій: за місцем застосування; за етапами науково-технічного прогресу, результатом якого є інновації; за рівнем інтенсивності; за темпами реалізації інновацій; за масштабами; за результативністю; за ефективністю [52, с. 19].

Дещо інші класифікаційні ознаки пропонують автори Е. Уткін, Г. Морозова, та Н. Морозова. Ними виділено три основні класифікаційні ознаки інновацій: за причиною виникнення (реактивні, стратегічні); за предметом і сферою використання (продуктові, ринкові, інновації-процеси); за характером задоволення потреб (орієнтовані на існуючі потреби, орієнтовані на формування нових потреб) [140, с. 35].

Т. Гончарова вважає, що нововведення можна розділити на два класи: технічні та організаційні. Під технічними нововведеннями звичайно мається на увазі нова продукція, нова технологія або послуга. Організаційні нововведення можуть бути класифіковані не тільки за основними видами (новий продукт, новий процес, нова послуга), але й за їх наукомісткістю, за сумою капітальних вкладень і термінами їхньої окупності [33, с. 29].

Як показує дослідження та аналіз літературних джерел, в світовому і вітчизняному науковому надбанні існує значна кількість класифікаторів інновацій, але більшість з них адаптована під конкретні економічні системи (рівні, галузі тощо), які не враховують чи частково враховують класифікаційні ознаки промислового виробництва. Це вимагає уточнення таких понять та їх систематизації. Уточнення класифікації інновацій є необхідним для формування адекватних висновків і рекомендацій щодо інноваційної діяльності з метою вдосконалення управління нею.

Нами пропонується структурна класифікація, заснована на врахуванні притаманних промисловим підприємствам системних властиво-

стей та процесів виникнення і поширення інновацій на них, а саме: сфери (об'єкта) діяльності, ступеня новизни, місця на підприємстві, причини виникнення інновації, принципу відношення до попередника, форми нововведення, кінцевого результату. У відповідності до цього, чим вищий є рівень інновації, тим вищими є вимоги до управління інноваційною діяльністю. Якщо зміни інновації нижчих рівнів можна провести відносно легко в рамках звичайної системи управління без збільшення її складності, то інновації більш високих рівнів вимагають іншого підходу. Потрібно зауважити, чим вищий рівень інновації, тим вона стає більш чутливою до різнобічних впливів (табл. 1.1). Запропонована класифікація інновацій може сприяти визначенню пріоритетних напрямів розвитку промислових підприємств та побудові ефективного управління ними.

Таблиця 1.1

Класифікація запропонованих ознак інновацій

Класифікаційна ознака	Види інновацій
1. Сфера (об'єкт) діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – продуктові – процесові
2. Ступінь новизни	<ul style="list-style-type: none"> – радикальні – поліпшувальні – модифікаційні
Класифікаційна ознака	Види інновацій
3. Місце на підприємстві	<ul style="list-style-type: none"> – інновації на вході (сировина, машини і устаткування, інформація тощо) – інновації на виході (вироби, технології тощо) – інновації внутрішньої структури підприємства (організаційні, маркетингові тощо)
4. Причини виникнення	<ul style="list-style-type: none"> – розвитку, що спрямовані на підвищення конкурентоздатності продукту та всього суб'єкта господарювання в майбутньому – кризи, що спрямовані на ліквідацію організаційної, виробничої, економічної чи фінансової кризи даного суб'єкта господарювання

Класифікаційна ознака	Види інновацій
5. Принцип відношення до свого попередника	<ul style="list-style-type: none"> – заміщувальні (замість застарілих) – доповнювальні (додаткові до існуючих) – нові (аналогів яким немає)
6. Форма нововведення	<ul style="list-style-type: none"> – відкриття, винаходи, ноу-хау, ліцензії, патенти – раціоналізаторські пропозиції – нові документи, що описують технологічні, виробничі, управлінські процеси, конструкції, структури, методи тощо

Використовуючи відповідні класифікації інновацій, пропонуємо авторську розробку місця класифікаційних ознак інновацій у діяльності промислового підприємства, яка має практичне значення для вдосконалення управління інноваційною діяльністю цих підприємств за кінцевими результатами зазначеної діяльності (рис. 1.1).

Як вже зазначалось, інновація має дві основні характеристики (дефініції): динамічну (як процес за певний період часу) та статичну (як результат – власне інновація на конкретний момент часу). Обов'язковим для розуміння сутності визначення інновації є врахування обох характеристик. Отже, слід розрізняти поняття інновації та інноваційного процесу [44, с. 12].

Так, інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію, який можна уявити як послідовний ланцюг подій, у ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги і поширюється при практичному використанні. Таким чином, цей процес спрямований на створення необхідних ринкам продуктів, технологій або послуг і здійснюється в єдності із середовищем: його направленість, темпи, цілі залежать від соціально-економічного середовища, у якому він функціонує і розвивається [27, с. 7].

На думку Дж. Брайта: «Інноваційний процес – це єдиний в своєму роді процес, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління. Він складається з отримання новинок і триває від зародження ідеї до її комерційної реалізації» [170].

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова В. П. Комерційні аспекти активізації інноваційної діяльності / В. П. Александрова // Інноваційний менеджмент: проблеми формування в умовах перехідної економіки : міжнар. наук.-практ. конф., 2001 р. : тези допов. – Київ, 2001. – С. 12–17.
2. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. І. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28–32.
3. Андібур А. П. Визначення пріоритетів інноваційних стратегій підприємств як передумова ефективного управління / А. П. Андібур // Проблеми науки. – 2006. – № 2. – С. 9–15.
4. Андрушків Б. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми / Б. Андрушків, О. Кузьмін. – Тернопіль : ЛІЛЕЯ, 1997. – 292 с.
5. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия [Текст] / И. Ансофф ; [пер. с англ. С. Жильцова ; под ред. Ю. Н. Каптуревского и др.]. – М. : Питер, 1999. – 414 с. – (Теория и практика менеджмента).
6. Антонюк П. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / П. Антонюк, А. Поручник, В. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
7. Бажал Ю. До питання статистики інновацій / Ю. Бажал // Економіст. – 2004. – № 4. – С. 19–24.
8. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посібник / Ю. М. Бажал. – К. : Заповіт, 1996. – 120 с.
9. Бажал Ю. М. Знаннєва економіка – економіка конкурентоспроможності / [В кн.: Інформаційне суспільство. Шлях України]. – К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. – С. 219–224.

10. Бакаєв Л. О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями : навч. посібник / Л. О. Бакаєв. – К. : КНЕУ, 2000. – 151 с.
11. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент : уч. пособие / И. Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
12. Басюк Т. Инвестиционный контроллинг: проблемы и перспективы / Т. Басюк // Экономика Украины. – 2004. – № 6. – С. 32–38.
13. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс для вузов / И. А. Бланк. – Киев : Эльга, 2006. – 552 с.
14. Бланк И. А. Управление инвестициями предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга, 2003. – 469 с.
15. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К. : Эльга, 2004. – 655 с.
16. Богатко А. Н. Система управления развитием предприятия / А. Н. Богатко. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 217 с.
17. Богма О. С. Характеристика основних напрямів інноваційного розвитку як умова зростання економічного потенціалу України / О. С. Богма // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 6. – С. 37–41.
18. Буренніков Ю. Ю. Деякі аспекти діагностики стану управління інноваційною діяльністю підприємства / Ю. Ю. Буренніков // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – № 241. – С. 278–285.
19. Буренніков Ю. Ю. Деякі проблеми моделювання управління інноваційною діяльністю / Ю. Ю. Буренніков // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2007. – № 5. – С. 123–128.
20. Буренніков Ю. Ю. Особливості управління інноваційними процесами в структурі функціонування підприємства / Ю. Ю. Буренні-

- ков // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – № 2. – С. 253–256.
21. Буренніков Ю. Ю. Управління інноваційною діяльністю машинобудівного підприємства як об'єкт системного дослідження / Ю. Ю. Буренніков // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 5. – С. 150–154.
 22. Буренніков Ю. Ю. Управління інноваційною діяльністю: логістичний підхід / Ю. Ю. Буренніков, Н. В. Поліщук // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – № 228. – С. 549–555.
 23. Буренніков Ю. Ю. Фінансове стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств / Ю. Ю. Буренніков, І. Ф. Острий // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка (Економіка). – 2004. – № 71. – С. 43–45.
 24. Буренніков Ю. Ю. Формування структури механізму управління інноваційною діяльністю / Ю. Ю. Буренніков // Вісник політехнічного інституту. – 2007. – № 3. – С. 42–46.
 25. Валдайцев С. В. Управление инновационным бизнесом : учебное пособие / С. В. Валдайцев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.
 26. Василенко В. А. Стратегии и инновации в системе менеджмента : учебное пособие / В. А. Василенко, И. Е. Мельник. – М. : МГИУ, 2001. – 418 с.
 27. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / В. О. Василенко, В. Г. Шматько ; [за ред. В. О. Василенко]. – К. : ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
 28. Вильский Г. Инновационная деятельность и эффективности использования промышленной интеллектуальной собственности на

- предприятия / Г. Вильский, Т. Калинок, А. Гурченков // Экономист. – 2007. – № 1. – С. 52–55.
29. Войнаренко М. П. Бізнес-клімат на Поділлі: соціологічне дослідження : [навчальний посібник] / М. П. Войнаренко, Л. А. Рибчинська, В. А. Третяк. – Хмельницький: ПП Ковальський В.В., 2006. – 102 с.
30. Гельвановский М. Конкурентоспособность в микро-, мезо- и макроуровневом измерениях / М. Гельвановский, В. Жуковская, И. Трохимова // Рос. экон. журн. – 1998. – № 3. – С. 67–77.
31. Глогусь О. В. Логістика / О. В. Глогусь. – Тернопіль : Економічна думка, 1998. – 167 с.
32. Гончаров Ю. Науковий потенціал як фактор розвитку інноваційно-інвестиційної системи України / Ю. Гончаров, А. Касич // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 42–51.
33. Гончарова Т. В. Інноваційна діяльність промислових підприємств в Україні / Т. В. Гончарова // Проблеми науки. – 2002. – № 7. – С. 29.
34. Гордон М. П. Как осуществить экономическую доставку товара отечественному и зарубежному покупателю : справочник для предпринимателя / М. П. Гордон. – М. : Транспорт, 1993. – 64 с.
35. Грачева М. В. Инновационное предпринимательство, его риски и обеспечение безопасности / М. В. Грачева, А. С. Кулагин, С. Ю. Симаранов // Инновации. – 2001. – № 8. – С. 34–40.
36. Гринев В. Ф. Инновационный менеджмент : учеб. пособие / В. Ф. Гринев. – [2-е изд., стереотип]. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
37. Гуржій А. М. Інноваційна діяльність в Україні : монографія / А. М. Гуржій, Ю. В. Какракай, З. О. Петренко. – К. : УкрІНТЕІ, 2006. – 151 с.

38. Денисенко М. П. Інноваційна діяльність підприємств України: Суть, оцінка та напрями активізації / М. П. Денисенко, Я. В. Шабліна // Проблеми науки. – 2008. – № 6. – С. 9–16.
39. Дорофеев В. Д. Инновационный менеджмент : учеб. пособие / В. Д. Дорофеев, В. А. Дресвянников. – Пенза : Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2003. – 189 с.
40. Дудін Т. Економічна сутність інвестиційної діяльності в умовах розвитку ринкових відносин / Т. Дудін // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2004. – № 4. – С. 185–192.
41. Егоров И. Ю. Комплексный подход к определению уровня инновационной активности украинских предприятий / И. Ю. Егоров, М. В. Пугачева // Проблеми науки. – 2008. – № 11. – С. 2–8.
42. Егоров И. Ю. Проблемы построения комплексных индикаторов научно-технической и инновационной деятельности / И. Ю. Егоров // Проблеми науки. – 2007. – № 12. – С. 18–26.
43. Економіка і організація інноваційної діяльності : підручник / [Волков О. І., Денисенко М. П., Гречан А. П. та ін.] ; під ред. проф. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
44. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посібник / І. І. Цигилик, С. О. Кропельницька, О. І. Мозіль, І. Г. Ткачук. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.
45. Економіка підприємства: Підручник / [за заг. ред. д. е. н, проф. С. Ф. Покропивонго]. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
46. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.1 / редкол.: Мочерний С. В. (від.ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

47. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.2 / редкол.: Мочерний С. В. (від.ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
48. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3 / редкол.: Мочерний С. В. (від.ред.) [та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
49. Жукович І. А. Інформаційне забезпечення моніторингу наукової та інноваційної діяльності / І. А. Жукович, Ю. О. Рижкова // Проблеми науки. – 2008. – № 7. – С. 2–6.
50. Журавльова І. В. Теоретичні засади стратегічного моніторингу формування інтелектуального капіталу підприємства / І. В. Журавльова // Проблеми науки. – 2007. – № 7. – С. 33–37.
51. Завлин П. Н. Основы инновационного менеджмента: теория и практика / П. Н. Завлин, А. К. Казанцев, Л. Э. Миндели. – М. : Экономика, 2000. – 475 с.
52. Завлин П. Н. Оценка эффективности инноваций / П. Н. Завлин, А. В. Васильев. – СПб. : Бизнес-пресса, 1998. – 216 с.
53. Залманова М. Е. Сбытовая логистика / М. Е. Залманова. – Саратов : СГТУ, 1993. – 64 с.
54. Захарін С. В. Ефективне поєднання інвестицій та інновацій в умовах перехідної економіки / С. В. Захарін // Проблеми науки. – 2007. – № 3. – С. 2–8.
55. Золотарьов В. Ф. Державна інноваційна політика: проблеми та шляхи вдосконалення / В. Ф. Золотарьов // Теорія та практика державного управління. – 2007. – Вип. 2. – С. 97–102.
56. Ильенкова С. Д. Инновационный менеджмент / С. Д. Ильенкова Л. М. Гохберг. – [3-е изд.]. – М. : ЮНИТИ, 1997. – 335 с.

57. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов / [Абрамешин А. Е., Воронина Т. П., Молчанова О. П. и др.] ; под ред. д-ра экон. наук, проф. О. П. Молчановой. – М. : Вита-Пресс, 2001. – 272 с.
58. Инновационный менеджмент: Учебное пособие / [под ред. д.э.н., проф. Л. Н. Оголевой]. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 238с.
59. Инновационный менеджмент: Справ. Пособие / [под ред. П. Н. Завлина, А. К. Казанцева, Л. Э. Миндели]. – [2-е изд.]. – М. : ЦИСН, 1998. – 568 с.
60. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : [навчальний посібник] / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 278 с.
61. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
62. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення / [за ред. В. П. Александрової]. – К. : Ін-т екон. прогнозування НАН України, 2002. – 129 с.
63. Інноваційний розвиток промисловості України / [Волков О. І., Денисенко М. П., Гречан А. П. та ін.] ; під ред. проф. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : КНТ, 2006. – 648 с.
64. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності : посібник / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К. : Академія, 2005. – 400 с. – (Альма-матер).
65. Квейд Э. Анализ сложных систем / Э. Квейд. – М. : Советское радио, 1969. – 520 с.
66. Кирилов В. Економічний зріст інвестицій в умовах розвитку ринкових відносин / В. Кирилов // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2004. – № 2. – С. 242–248.

67. Колоколов В. А. Инновационные механизмы функционирования предпринимательских структур / В. А. Колоколов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 1. – С. 95–104.
68. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. Избранные труды. / Н. Д. Кондратьев ; Международный фонд Н. Д. Кондратьева и др. ; [ред. колл.: Абалкин Л. И. (пред.) и др.] ; [сост. Яковец Ю. В.]. – М. : ЗАО «Издательство Экономика», 2002. – 767 с.
69. Космидайло В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та шляхи їх вирішення / В. Космидайло // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2 (68). – С. 20–25.
70. Коюда О. П. Взаємозв'язок інтелектуального та інноваційного потенціалів / О. П. Коюда, В. В. Воліков // Проблеми науки. – 2008. – № 7. – С. 12–14.
71. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Н. В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
72. Крикавський Є. В. Логістика. Для економістів / Є. В. Крикавський. – Львів : Львівська політехніка, 2004. – 448 с.
73. Крикавський Є. В. Логістичне управління: підручник / Є. В. Крикавський. – Львів: Львівська політехніка, 2005. – 684 с.
74. Круглова Н. Ю. Инновационный менеджмент : учебное пособие / Н. Ю. Круглова. – М. : Издательство РДЛ, 2001. – 352 с.
75. Кузьмін О. Є. Менеджмент: конспект лекцій для студентів базового напрямку «Економіка і підприємництво» та «Менеджмент» / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2002. – 132 с.
76. Кундеева Г. А. Инновационные процессы на макро- и микроуровнях / Г. А. Кундеева // Проблеми науки. – 2007. – № 11. – С. 8–13.

77. Кунц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. Т. 1 / Г. Кунц, С. О. Доннел. – М. : Прогресс, 1981. – Т. 1-2.
78. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання : [монографія] / О. Лапко. – К. : Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 1999. – 254 с.
79. Логистика : учеб. пособие / [под ред. Б. А. Аникина]. – М. : ИНФРА-М, 1999 – 327 с.
80. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навчальний посібник / Т. В. Майорова. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 376 с.
81. Мартиненко Н. М. Основы менеджмента : учебник / Н. М. Мартиненко. – К. : Каравела, 2003. – 496 с.
82. Матюшенко И. Проблемы инновационного развития Украины на современном этапе / И. Матюшенко, Е. Федоренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 3. – С. 11–12.
83. Медынский В. Г. Инновационный менеджмент. Учебник / В. Г. Медынский – М. : Инфра-М, 2008. – 295 с.
84. Менеджмент инновационной организации : учебное пособие / [Абрамешин А. Е., Аксенов С. Н., Воронина Т. П. и др.] ; под ред. проф. А. Н. Тихонова. – М. : Европейский центр по качеству, 2003. – 408 с.
85. Мескон М. Х. Основы менеджмента / Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. ; пер. с англ. – М. : Дело, 1992. – 800 с.
86. Микитенко В. В. Адаптивна система управління інноваційними процесами на підприємствах / В. В. Микитенко, І. С. Геращенко // Проблеми науки. – 2008. – № 4. – С. 32–37.
87. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник / П. П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.

88. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті / [за ред. Ф. Ф. Бутинця, М. М. Шигун]. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 352 с.
89. Морозов В. В. Стратегическое инновационное управление в электроэнергетике / В. В. Морозов. – М. : Альфа-М, 2004. – 280 с.
90. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент : учеб. пособие / Ю. П. Морозов. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 446 с.
91. Небава М. І. Інноваційно-інвестиційні аспекти підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів / М. І. Небава, Ю. Ю. Буренніков, Д. М. Бершов // Вісник КПІ. – 2004. – № 5. – С. 32–37.
92. Новиков Д. А. Модели и методы организационного управления инновационным развитием фирмы / Д. А. Новиков, А. А. Иващенко. – М. : КомКнига, 2006. – 332 с.
93. Онишко С. В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності : навчальний посібник / С. В. Онишко, Т. В. Паєнтко, К. І. Швабій. – К. : КНТ, 2008. – 256 с.
94. Орлов О. А. Маржинальная прибыль в экономических расчетах на промышленных предприятиях / О. А. Орлов, Е. Г. Рясных. – К. : Издательский дом «Скарбы», 2003. – 132 с.
95. Основы менеджмента / [под ред. В. С. Верлоки, И. Д. Михайлова]. – Х. : Основа, 1996. – 352 с.
96. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.
97. Плоткин Б. К. Введение в коммерцию и коммерческую логистику : [учеб. пособие] / Б. К. Плоткин. – СПб. : СПб УЭФ, 1996. – 171 с.
98. Покришка Д. С. Технологічна конкурентоспроможність економіки України на світовому ринку / Д. С. Покришка // Стратегічна панорама – 2006. – №6. – С. 21–27.

99. Поліщук Н. В. Дослідження кінцевого результату економічної діяльності / Н. В. Поліщук // Вісник КНТЕУ. – 2000. – № 6. – С. 41–47.
100. Поліщук Н. В. Економічні процеси: сутність, класифікація, закономірності складових результативності / Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 8. – С. 15–19.
101. Поліщук Н. В. Оцінка наслідків інноваційної діяльності промислових підприємств як складова ефективного менеджменту / Н. В. Поліщук, Ю. Ю. Буренніков, І. Русу // Сучасний стан і тенденції розвитку економіки регіонів в контексті євроінтеграційних процесів : міжн. наук.-практ. конф., 14-17 вер. 2007 р. : тези допов. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2007. – С. 313–317.
102. Поліщук Н. В. Підприємницька діяльність як сукупність відповідних економічних процесів: результативність складових частин / Н. В. Поліщук // Економіст. – 2000. – № 9 (167). – С. 28–32.
103. Поліщук Н. В. Результативність діяльності суб'єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання : монографія / Н. В. Поліщук. – К. : КНТЕУ, 2005. – 252 с.
104. Пономаренко Л. А. Основи економічної кібернетики : підручник / Л. А. Пономаренко. – К. : КНТЕУ, 2002. – 432 с.
105. Пономарьова Ю. В. Логістика / Ю. В. Пономарьова. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
106. Поплавська Ж. В. Інвестиційний імідж: регіональні аспекти / Ж. В. Поплавська // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 47–56.

107. Попович О. С. Місце пріоритетів в реалізації державної науково-технологічної політики України / О. С. Попович // Наука та наукознавство. – 2001. – № 2. – С. 65–73.
108. Портер М. Конкуренція / М. Портер. – М. : Вільямс, 2001. – 608 с.
109. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12.
110. Про інноваційну діяльність : закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36.
111. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 13 грудня 1991 р. №1977-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12.
112. Про наукову і науково-технічну експертизу. Закон України від 12 лютого 1995р. №51/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 9.
113. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі. Закон України від 15 грудня 1993р. №3687-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7.
114. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг. Закон України від 15 грудня 1993р. №3689-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7.
115. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. Закон України від 16 січня 2003р. №433-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13.
116. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні. Закон України від 16 січня 2003р. №433-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 13.

117. Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків. Закон України від 16 липня 1999р. №991-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40.
118. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій. Закон України від 14 вересня 2006р. №143-V // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 45.
119. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України / [Я. А. Жаліло, С. І. Архієреєв, Я. Б. Базилік та ін.]. – К. : НІСД, 2006. – 119 с.
120. Производственный и операционный менеджмент / [Чейз, Ричард Б., Эквилайн и др.] ; пер. с англ. – [8-е изд.]. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. – 704 с.
121. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / [відп. ред. Ю. В. Кіндзерський]. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – 408 с.
122. Руманцева З. П. Общее управление организацией. Теория и практика : учебник / З. П. Руманцева. – М. : ИНФРА-М, 2007. –304 с.
123. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям – М. : Издательство ЦИСН, 2006. – 192 с.
124. Савчук А. В. Особенности экономической оценки и выбора инновационных проектов / А. В. Савчук // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 1. – С. 69–74.
125. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто ; [общ. ред. Б. В. Сазонова ; пер. с венг.]. – М. : Прогресс, 1990. – 296 с.
126. Смехов А. А. Введение в логистику / А. А. Смехов. – М. : Транспорт, 1993. – 112 с.

127. Соловьев В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В. П. Соловьев. – Киев : Фенікс, 2004. – 560 с.
128. Соловьев В. П. Конкуренция в условиях инновационной модели развития экономики / В. П. Соловьев ; [под научн. редакцией доктора экономических наук Б. А. Малицкого]. – К. : Фенікс, 2006. – 165 с.
129. Соловьев В. П. Эволюция взглядов на взаимодействие факторов инновационного развития экономики / В. П. Соловьев // Матеріали IV Добровської конференції з наукознавства та історії науки (3–11 березня 2004 р.). – К. : Фенікс, 2004. – С. 129-137.
130. Стадник В. В. Менеджмент : [посібник] / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2003. – 464 с. – (Альма-матер).
131. Старовойт П. К. Современный методический аппарат оценки инноваций / П. К. Старовойт, В. В. Гольтенберг // Инновации. – 2005. – № 6. – С. 32– 41.
132. Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 рік / [за ред. С. Н. Ігнатова]. – Вінниця : Головне управління статистики у Вінницькій області, 2008. – 652 с.
133. Статистичний щорічник України за 2007 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. – Київ : Державний комітет статистики України, 2008. – 552 с.
134. Сток Дж. Р. Стратегическое управление логистикой / Дж. Р. Сток, Д. М. Люмберт : [пер. с 4-го англ. изд.]. – М. : ИНФРА-М, 2005 – 797 с.
135. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – М. : Экономика, 1989. – 447 с.

136. Туган-Барановский М. И. Периодические промышленные кризисы. История английских кризисов. Общая теория кризисов / М. И. Туган-Барановский. – М. : Наука-РОССПЭН, 1997. – 574 с.
137. Управление инновациями : Учебное пособие : в 3 т. / А. А. Харин, И. Л. Коленский ; [под ред. Ю. В. Шленова]. – М. : Высш. шк., 2003. – 842 с.
138. Управление организацией : учебник / [под ред. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина]. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 358 с.
139. Управління підприємницькою діяльністю: оцінка, організація, прогнозування / [за ред. А. В. Чупіса]. – Суми : Університет. книга, 1999. – 333 с.
140. Уткин Э. А. Инновационный менеджмент / Э. А. Уткин, Г. И. Морозова, Н. И. Морозова. – М. : АКАЛИС, 1996. – 208 с.
141. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учебник / Р. А. Фатхутдинов. – [5-е изд.]. – М. : ПИТЕР, 2005. – 448 с.
142. Фатхутдинов Р. А. Производственный менеджмент : учеб. пос. для вузов / Р. А. Фатхутдинов. – СПб. : Питер, 2003. – 491 с.
143. Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І. Федулова. – К. : Либідь, 2006. – 477 с.
144. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток промисловості України / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 83 (69). – С. 82–96.
145. Федулова Л. І. Інституційно-фінансові можливості забезпечення інноваційної діяльності / Л. І. Федулова // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 3–6.

146. Федулова Л. І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2006 – № 2. – С. 58–76.
147. Федулова Л. Стан та перспективи розвитку високотехнологічного сектора промисловості України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 3. – С. 49–54.
148. Філіна Г. І. Проблеми інноваційного розвитку економіки України / Г. І. Філіна, М. Н. Кравченко // Економіка та держава. – 2007. – № 5. – С. 16–19.
149. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контролинга / Д. Хан ; [пер. с нем.]. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
150. Харів П. С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів : монографія / П. С. Харів – Тернопіль : «Економічна думка», 2003. – 326 с.
151. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підручник / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с. – (Альма-матер).
152. Хучек М. Приватизация и инновации / М. Хучек // Российский экономический журнал. – 1994. – № 2. – С. 6–8.
153. Черваньов Д. Маркетинг инновационного процесса / Д. Черваньов, Н. Гончарова. – К. : Вира-Р, 1998. – 319 с.
154. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. – К. : Знання, КОО, 1999. – 514 с.
155. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності / В. Я. Шевчук П. С. Рогожин – К. : Генеза, 2002. – 384 с.
156. Шегда А. В. Менеджмент : підручник / А. В. Шегда. – К. : Знання, 2004. – 687 с.

157. Шестакова О. С. Еволюція концепцій інноваційної діяльності / О. С. Шестакова // Проблеми науки. – 2007. – № 12. – С. 27–31.
158. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. Шумпетер. – М. : Економіка, 1995. – 327 с.
159. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку (исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер ; [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
160. Яковец Ю. Ускорение научно-технического прогресса: теория и экономический механизм / Ю. Яковец. – М. : Экономика, 1988. – 355 с.
161. Якубовський М. Інфраструктура – фактор прискорення інноваційного розвитку промисловості / М. Якубовський, В. Щукін // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 27–38.
162. Янг С. Системное управление организацией / С. Янг. – М. : Советское радио, 1972. – 456 с.
163. Янковский К. Организация инвестиционной и инновационной деятельности / К. Янковский, И. Мухарь. – СПб. : Питер, 2001. – 448 с.
164. Ярмоленко В. О. Вимірювання, моделювання й оцінка наслідків процесу інвестування в основний капітал / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, А. М. Кравцова // Динаміка наукових досліджень 2004 : III міжн. наук.-практ. конф., 21–30 черв. 2004 р. : тези допов. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – С. 64–65.
165. Ярмоленко В. О. Оцінка наслідків інноваційної діяльності за кінцевими результатами: регіональний аспект / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, І. В. Гріщенко // Науковий вісник Чернівецького

торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економічні науки. – Чернівці : АНТ Лтд, 2005. – Вип. IV, Ч. 2. – С. 104–111.

166. Ярмоленко В. О. Оцінка складових результативності інноваційної діяльності за її наслідками / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, Ю. Ю. Буренніков // Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах глобалізації: міжн. наук.-практ. конф., 24 квіт. 2009 р. : стаття. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2009. – С. 316–321.
167. Ярмоленко В. О. Оцінка наслідків процесу інвестування в основний капітал регіону за кінцевими результатами / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, А. М. Кравцова // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2004. – Т. 1 – № 3. – С. 57–61.
168. Ярмоленко В. О. Суспільні продукти та суспільні процеси: сутність, вимірювання, моделювання, оцінка / Ярмоленко В. О., Поліщук Н. В. // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 191. Том III. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. — С. 846 — 855.
169. Ярмоленко В. А. Измерение результативности труда на основе стоимостных показателей / Ярмоленко В. А., Полищук Н. В. // Хранение и переработка сельхозсырья. — М. — 1996. — № 2. — С. 10—12.
170. Ярмоленко В. О. Закон зміни результативності праці: зміст, моделювання / В. О. Ярмоленко // Економіст. — 1998. — № 11. — С. 50—54.
171. Ярмоленко В. О. Оцінка складових результативності інноваційної діяльності на основі моделювання / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, Ю. Ю. Буренніков // Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми :

Збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф., 11 березня 2010 року : стаття. Ч.1. — Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2010. — С. 447—452.

172. Ярмоленко В. О. Інноваційна діяльність: вимірювання, моделювання й оцінка результативності / В. О. Ярмоленко, Н. В. Поліщук, І. В. Гріщенко // Розвиток економіки в трансформаційний період: глобальний та національний аспекти : міжнар. наук.-практ. конф., 20 квіт. 2005 р. : тези допов. — Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. — Т. III. — С. 114—116.
173. Aiginger K. Die Wettbewerbsfähigkeit von Nationen: theoretische Konzepte und ihre Anwendung auf Österreich und die Schweiz // Die Neuordnung der Europäischen Wirtschaft: Herausforderungen an Wirtschaftspolitik und Unternehmensführung / K. Aiginger, R. Schauer, E. B. Blumle. — Linz, 1995. — S. 53—94.
174. D. Bright Managing of innovations / Bright D. — Cambridge : Woodhead—Janekner, 1998. — 150 p.
175. David P. Assessing and Expanding the Science and Technology Knowledge Base / P. David, D. Foray — STI Review, 1995. — 73 p.
176. Freeman C. The Economics of industrial innovation / C. Freeman. — Frances Pinter. London. 1982. — 348 p.
177. Hippel V. U. S. high technology trade and competitiveness. Staff-report / V. Hippel. — U. S. Department of Commerce, 1985. — 60 p.
178. Mensh G. Stalemate in Technology: Innovation Overcome the Depression / G. Mensh. — Cambridg (Mass), 1979. — 14 p.
179. Najmabadi F. Developing Industrial Technology: Lessons for Policy and Practice / F. Najmabadi, S. Lall. — Washington, D.C. : The World Bank, 1995. — 251 p.

180. Riggs H. Managing high technology companies Belmont / H. Riggs. – N. Y., 1983. – 128 p.
181. Rothwell R. Towards the fifth-generation innovation process // International Marketing Review. – 1994. – Vol.11. – No.1. – P.7-31.
182. Tidd D. Managing innovation / D. Tidd, D. Bessant, K. Pavitt. – John Wiley & Sons, LTD, Chichester, 2001. – 238 p.
183. Van Duijn J. The long wave in economic life / J. Van Duijn. – London : Unwin Hyman, 1986. – 239 p.
184. Zhouying J. Globalization, Technological Competitiveness and the «Catch-up» Challenge for Developing Countries: Some Lessons of Experience / J. Zhouying // International Journal of Technology Management and Sustainable Development. – 2005. – Vol. 4. – No 1. – P. 35–46.

Наукове видання

Юрій Юрійович Буренніков
Наталія Вікторівна Поліщук
Віктор Олексійович Ярмоленко

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
В ПРОМИСЛОВОСТІ:
СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ,
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЮВАННЯ**

Монографія

Редактор Н. Мазур

Оригінал-макет підготовлено Ю. Буренніковим

Підписано до друку 27.05.2011 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. др. Арк. 10,63
Наклад 100 прим. Зам № 2011-112

Вінницький національний технічний університет,
КІВЦ ВНТУ,
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-85-32.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті,
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі,
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-81-59
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.